

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

יסודות המשפט וזכויות האדם - 3131

תאריך עדכון אחרון 17-11-2013

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: עבודה סוציאלית

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 1

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): י. אלבשן

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: yuval.elbashan@gmail.com

שעות קבלה של רכז הקורס: בתיאום מראש

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

בשיעור נדון: (א) בטיב הנורמה המשפטית; (ב) במקורות המשפט ובמיוחד במערכת החקיקה; (ג) במערכת השיפוט; (ד) בעקרונות שלטון החוק; (ה) יסודות המשפט המינהלי והישויות המשפטיות לסוגיהן; (ו) זכויות האדם לסוגיהן: זכויות אדם; זכויות אזרח וזכויות חברתיות; (ז) חוקה ועקרונות חוקתיים.

מטרות הקורס:

1) היכרות בסיסית עם עקרונות ומטרות המשפט 2) היכרות בסיסית עם מערכות הדין בתחומים המרכזיים - חוקה, עונשין, המשפט המנהלי ועוד 3) בחינה ביקורתית - האם המשפט אכן מייצר צדק, ומקדם זכויות אדם וזכויות חברתיות (תוך היכרות עם ההיסטוריה המשפטית בנושא).

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1) להבין בצורה מעמיקה יותר שיח משפטי - מושגים, שיקולים, ועוד. 2) להכיר בצורה בסיסית כלים משפטיים בהם ניתן להשתמש כדי לנסות ולשפר מצבם של אוכלוסיות מוחלשות 3) להבין בצורה מעמיקה יותר בעיות שונות הנובעות משימוש בכלים משפטיים.

דרישות נוכחות (%) :

כקבוע בתקנון בית הספר / הפקולטה

שיטת ההוראה בקורס: לימוד פרונטאלי, התלמידים ידרשו לניתוח ביקורתי של פסקי דין, מאמרים, והתרחשויות היסטוריות רלוונטיות. המטלה בקורס כוללת תצפית בבית משפט, וניתוח ביקורתי של הממצאים באמצעות חומרי עזר.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

*** כפוף לשינויים ***

א. מבוא- האידאולוגיה הגדולה של זכויות האדם
ההכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם.

חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו.

חוק יסוד: חופש העיסוק.

BROWN v. BOARD OF EDUCATION, 347 U.S. 483 (1954)

חוקת ארה"ב ותיקוניה.

הכרזת העצמאות האמריקאית.

לנטין טוני ואח', תרבות ההשכלה, יחידה 2, האוניברסיטה הפתוחה, 1990 ע' 28 ואילך
ז'אן ז'אק רוסו, אמיל או על החינוך בתרגום ארזה טיר-אפלרויט הוצאת מאגנס, 2009

ב. ההיסטוריה של מאבק זכויות האדם בעולם החופשי

1. המאבקים לשינוי חברתי במאה העשרים בארה"ב
Michael J. Klarman "From Jim Crow to Civil Rights: The Supreme Court and the Struggle for Racial Equality" (Oxford)
Cass R. Sunstein "Did Brown Matter?" the newyorker May 3, 2004
(http://www.newyorker.com/archive/2004/05/03/040503crbo_books#ixzz22lxqft)
Derrick Bell Silent Covenants: Brown v. Board of Education and the Unfulfilled Hopes for Racial Reform (Oxford)
King, Martin Luther "Letter from Birmingham Jail" (April 16, 1963).
(<http://www.stanford.edu/group/King/frequentdocs/birmingham.pdf>)
2. המאבק לחירות בדרום אפריקה ובהודו

Richard L. Abel, Politics by Other Means: Law in the Struggle Against Apartheid, 1980-1994 (New York: Routledge, 1995) at 26-77.
מ. ק. גנדהי, אוטוביוגרפיה או סיפור ניסוי עם האמת, הוצאת אסיה, 2005
ליאל אלון, צדק שחור – המהפך הדרום אפריקני, הוצאת הקיבוץ המאוחד – קו אדום 1999, פרק 3-4

3. המאבק הפמיניסטי במאתיים השנים האחרונות
י' אלבשן, "פרשת עמנואל רוזן: העדר צמא דם", מאמר דעה מעיתון "הארץ", 08/05/13.
(<http://www.haaretz.co.il/opinions/.premium-1.2014153>)
קמיר, א. (2002). פמיניזם, זכויות ומשפט. תל אביב: משרד הביטחון הוצאה לאור.

ג. חלוקה לקטגוריות של זכויות האדם
י' אלבשן, "השעון המקולקל מסרב לנוע", מאמר מתוך משפט נוסף – כתב עת לענייני משפט וחברה (קישור למאמר).
קריאת רשות: א' ברק, "הקדמה", זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות בישראל 9 (תשס"ה).
קריאת רשות: ר' גבזון, "על היחסים בין זכויות אזרחיות-פוליטיות ובין זכויות חברתיות-כלכליות", זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות בישראל 25, 40-48 (תשס"ה).

1. זכויות קיבוציות
א' סבן, "הזכויות הקיבוציות של המיעוט הערבי-פלסטיני: היש, האין ותחום הטאבו", עיוני משפט כ"ו (2002) 241, 256-247.
בג"צ 4112/99 עדאלה המרכז המשפטי נ' עירית תל-אביב-יפו, פ"ד נו (5) 393 (2000).
בג"צ 528/88 אליעזר אביטן נ' מינהל מקרקעי ישראל ו-2 אח', פ"ד מג (4) 297 (1989).

2. זכויות אזרחיות
אמנה בינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות.
עב 1/65 ירדור נ' יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השישית, פ"ד יט (3) 365 (1964).

3. זכויות חברתיות
אמנה בינלאומית בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות.
י' אלבשן, זרים במשפט 89-127 (2005).

בג"צ 366/03 עמותת מחויבות לשלום וצדק חברתי נ' שר האוצר, תק-על 2005 (4) 2605 (2005).

ד. נגישות למשפט

י' אלבשן, זרים במשפט 1-151 (2005).

י' אלבשן, "נגישות האוכלוסיות המוחלשות בישראל למשפט", עלי משפט ג' תשס"ד, 497.

פ' קפקא, "המשפט" (1914), עמ' 33-52, 59-66.

בג"צ 8614/00 משה דוויק הכהן נ' שר הבינוי והשיכון, תק-על 2000 (3), 2599.

פרשת כיכר הלחם: עע"מ 3829/04 ישראל טוויטו ואח' נ' עיריית ירושלים, פ"ד נט (4), 769 (2004).

ה. שינוי חברתי באמצעות המשפט

י' אלבשן, "ברק אובמה – עורך דין קהילתי", מעשי משפט ב' 2009, 203.

ר' גביון, "התקווה החלולה: האם בתי משפט יכולים להביא לשינוי חברתי?", מעשי משפט ב' 2009, 15.

רשות: ב' בקרמן, "הנעת שינוי חברתי בתחומי האוטונומיה של המגזר החרדי על ידי בית המשפט

העליון – תקווה חלולה בגרסה ישראל", משפטים מב תשע"ב, 663.

ו. מקרה פרטי: הזכות לחופש הביטוי

בג"ץ 399/85 ח"כ מאיר כהנא נגד הוועד המנהל של רשות השידור, פ"ד מא (3), 255.

הזכות לשם הטוב: ע"א 323/98 שרון נ' בנימין, פ"ד נו (3), 245.

בג"צ 73/53 חברת "קול העם" בע"מ נ' שר-הפנים, פ"ד ז (2) 871 (1953).

קריאת רשות: תקדים סקוקי

ז. מבוא למשפט פלילי

ביד"צ 3/57 תובע צבאי נ' רס"ן מלינקי ואח', פס"מ יז 90,

ע"פ 5612/92 מדינת ישראל נ' אופיר בארי, פ"ד מח (1) 302.

ע"פ 2831/95 הרב עידו אלבה נ' מדינת ישראל, פ"ד נ (5) 221 (1996)

ח. מקרה פרטי: זכויות הילד כאדם ואחריות העו"ס לשלומו

יובא בנפרד

ט. שואה ומשפט

ע"פ 336/61 אייכמן נ' היועמ"ש - פס' 8, 10, 11 (ללא הציטוטים באנגלית) - עד השורות הראשונות

של 11(ג), ולאחר מכן לדלג לשורות האחרונות לפני פסקה 12 (החשובות).

חומר חובה לקריאה:

בהתאם לתכנית הלימודים לעיל - בכפוף לשינויים.

חומר לקריאה נוספת:

בהתאם לתכנית הלימודים לעיל - בכפוף לשינויים.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 90 %

הרצאה 0 %

השתתפות 0 %

הגשת עבודה 0 %

הגשת תרגילים 10 %

הגשת דו"חות 0 %

פרויקט מחקר 0 %

בחנים 0 %

אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:

אמ"ל